

Amerika Birleşik Devletleri'nde Öğretmen Yetiştirme Süreci ve Pekiştireç Kullanımı

The Teacher Training Process and the Use of Reinforcement in the United States

Ayşe ELİTOK KESİCİ

Doç. Dr., Eğitim Bilimleri Bölümü, Eğitim Fakültesi, Aydın Adnan Menderes Üniversitesi,
Türkiye, aelitok@adu.edu.tr, (<https://orcid.org/0000-0002-9776-6680>)

Geliş Tarihi: 21/02/2021

Kabul Tarihi:12/05/2021

ÖZ

Bu araştırmanın amacı Amerika Birleşik Devletleri öğretmen yetiştirme programlarının öğrenme süreçlerinin özelliklerini bir model oluşturarak belirlemek ve derslerde kullanılan pekiştireç uygulamalarını sınıf içi gözlemlere dayanarak ortaya koymaktır. Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması türündedir. Bu çalışmada durum gerçek ortamında derinlemesine incelenmiş ve ayrıntılı betimlenmiştir. Bu çalışmada uygun ve amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırma 2017-2018 bahar yarıyılında Şubat, Mart ve Nisan aylarında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir eğitim fakültesindeki 3 öğretim elemanı ve bu öğretim elemanlarının sınıfındaki 36 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Araştırmada durum çalışmasının doğasına uygun olan katılımcı gözlemle veriler toplanmıştır. Araştırmada elde edilen veriler tümevarımsal nitel içerik analizi ile analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre öğrenme öğretme sürecinde sınıf yönetilirken en çok materyal kullanımının ve etkin katılımın sağlandığı saptanmıştır. Öğretim üyelerinin ve sınıftaki öğrencilerin birbirlerine verdikleri pekiştireçlerin bütün kategorilerinde çoğunlukla olumlu davranışların pekiştirildiği görülmektedir. Ayrıca olumsuz davranışlarda görmezden gelinerek pekiştirilmiştir. En çok kullanılan pekiştirecin “iyi” pekiştireci olduğu bunu “güzel” pekiştirecinin izlediği saptanmıştır. Bu pekiştireçleri sırasıyla “ilginç”, teşekkür etme, sözsüz iletişim, “bingo”, “mükemmel”, “kesinlikle” ve “sevdim” sözel pekiştireçlerinin izlediği görülmüştür. Araştırma bulgularından hareketle öğretim elemanlarının pekiştireçler ve etkileri konusunda farkındalık geliştirebilmelerinin öğretmen adaylarının niteliğini artıracakı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Öğretmen yetiştirme, pekiştireç, Amerika Birleşik Devletleri, öğretmen adayı, öğrenme-öğretme süreci.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the characteristics of the learning processes of teacher training programs in the United States by creating a model and to reveal the reinforcement practices used in lessons based on classroom observations. The qualitative research method was used in the research. This is a case study. In the research, the situation has been examined in detail in its real environment and described in detail. An appropriate and purposeful sampling method was used in the research. The research was conducted in the spring semester of 2017-2018, in February, March and April, with 3 lecturers at a faculty of education in the United States and 36 teacher candidates in the class of these lecturers. In the research, data were collected by participant observation, which was appropriate to the nature of the case study. The data obtained in the study were analyzed by inductive qualitative content analysis. According to the findings of the research, it was determined that the most material use and active participation were achieved while managing the classroom in the learning-teaching process. It is seen that mostly positive behaviors are reinforced in all categories of reinforcers given to each other by

faculty members and students in the class. In addition, negative behaviors are ignored. The most commonly used as a reinforcement of it has been determined that the reinforcement of good watch a reinforcement of nice. These reinforcers were followed by interesting, thank-you, non-verbal communication, bingo, excellent, absolutely, and liked reinforcers, respectively. Based on the findings of the research, it can be said that the ability of teaching staff to raise awareness about reinforcers and their effects will increase the quality of teacher candidates.

Keywords: Teacher training, reinforcer, United States of America, teacher candidate, learning-teaching process.

GİRİŞ

Eğitim programlarının öğeleri göz önüne alındığında en önemli program öğelerinden birinin öğrenme-öğretme süreci olduğu söylenilebilir. Çünkü öğrenenlere kazandırılacak davranışlar süreçte gerçekleşir. Süreçteki etkinliklerin verimli yönetilmesi kazanımların edinilmesini sağlar. Lisans dersleri düşünüldüğünde kazanımların edinilmesinden sorumlu kişi öğretim elemanlarıdır. Öğretim elemanları çağın ihtiyaç duyduğu insan tipini yetiştirebilmek için öğrenme sürecini çok iyi yönetmelidirler. Bu bakımdan öğretim elemanı derslerinde etkili sınıf yönetebilmeli, yaparak yaşayarak öğrenmeyi kullanmayı ilke hâline getirmeli ve beş duyuya hitap eden öğretim materyalleri kullanma becerisine sahip olmalıdır. Birbiriyle etkileşim kuran bireylerin öğrenme ortamına doğrudan katılmasını ve aktif olmasını savunan Dewey bu bakımdan aktif öğrenme modeline ön ayak olmuştur denilebilir. Bloom da öğrencinin öğrenme sürecinde aktif olması gerektiğini vurgulamış, kalıcı öğrenme ve etkin rol-katılım ilişkisine değinmiştir. Tyler ise öğrencinin öğrenilenler üzerinde kafa yorarak yüksek düzeyde düşünme becerisi kazanacağı konusunda aktif öğrenmeyi savunmuştur (Şahinel, 2015). Y yaparak yaşayarak öğrenme en kalıcı izli öğrenmedir. Bu görüş eğitim alanında kabul görmüş bir özellik taşıır.

Eğitim fakültelerinde yetişen öğretmenlerin nitelikli olmasının gereği tartışılmaz bir gerçekliktir. Öğretmenler öğrencilerinin hayatlarında önemli bir yere sahiptirler ve onların kişiliklerinin meydana gelmesinde etkin bir rol oynamaktadırlar. Bu nedenle öğretmenlerin yetiştirilme biçimi oldukça önemlidir. Kaliteli eğitim hizmeti, büyük oranda nitelikli öğretmenlerin ellerindedir. Öğretmenlerin öğrencilerinin yeteneklerini geliştirmeleri ve bu konuda öğrencilerine yardımcı olmaları gerekir (Aykaç, 2012). Öğretmen adaylarının nitelikli yetişmesi öğretmen olduklarında öğrencilerinde olumlu davranış geliştirmeleri için iyi bir model özelliği taşıyabilmelidir.

Öğretme öğrenme sürecinde eğitimciler öğrencilerine olumlu davranışlar kazandırmak için pek çok değişkeni kullanırlar. Bunlardan bir tanesi de pekiştiricilerdir. Pekiştirici, kazanımların edinilmesini kolaylaştıran uyarıcıların kullanılmasıdır (Aydın,2017). Pekiştiriciler öğrenme sürecinin etkililiğini önemli ölçüde belirlerler. Pekiştirici bireylerde olumlu davranışın sıklığını artırır. Pekiştiricinin bir diğer amacı da olumsuz davranışı ortadan kaldırmaktır. Formal eğitim kurumlarının hepsinin amaçları incelendiğinde bu kurumların öğrenenlerde olumlu davranış kazandırmayı amaçladığı görülecektir. Bu nedenle olumlu davranış kazandıran pekiştirici öğrenme öğretme süreçlerinde etkili kullanılmalıdır. Pekiştiriciler önemlidir. Önemli olmasının nedeni ise uygulanan programın başarılı olmasını sağlar. Olumlu pekiştirme davranış bilimlerinin çözümlenmesinde en sık kullanılan davranış ilkelerdendir. Pekiştiricinin etkili olması pekiştirici başarılı kılar (Toper Korkmaz, 2017). Pekiştiricinin etkili kullanılması bireye, topluma ve eğitim sistemlerine çok önemli katkılarda bulunacaktır.

Pekiştirici kullanımı her öğretim düzeyinde önemlidir. Öğretim düzeyleri değiştikçe kullanılan pekiştiricilerin niteliği ve niceliği de değişmektedir. Bireysel farklılıklar pekiştiricilere verilen tepkileri değiştirir (Babayiğit ve Erkuş, 2017). Pekiştiriciler normal öğretime tabi olan öğrencilerde etkili olduğu gibi özel eğitime tabi bireylerde de olumlu davranış kazandırmaktadır (Barton and Ledford, 2018; Fronapfel, Dunlap, Flagtvedt, Strain & Lee, 2018; Çetin, Şen &

Sivrikaya, 2017). Sadece eğitim alanında değil sağlık, ekonomi, işletme vb. pek çok alanda da pekiştirme çeşitli amaçlar için kullanılabilir (Akkaplan, 2019). Pekiştirme olumlu davranış kazandırmada etkili olmalarının yanında öğrenme hızını artırmadaki etkisine ilişkin yapılan araştırmalar da mevcuttur (Taylor ve Stone, 2009).

Pekiştirme kullanırken eğitimcilerin dikkat etmesi gereken unsurlar şunlardır (Aydın, 2017):

- Pekiştirme, öğrencinin başarı güdüsünü artırma, kendini geliştirme ve sosyal kabul görme düzeyini yükselterek olumlu bir benlik tasarımı kazanması için uygulanır.
- Pekiştirme, hedef davranışlarla ilgili ve tutarlı olmalıdır.
- Pekiştirme, öğrenmeyi öğrenci için değerli ve anlamlı kılmalı, ayrıca özgüven duygusunu geliştirmesine katkı sağlamalıdır.
- Pekiştirme, sınıfta ortak yaşamın kurallarını vurgulamaya dönük olmalı, ancak öğrencilerin bireysel varoluşlarının özgün doğasına aykırı olmamalıdır.
- Pekiştirme öğrencilerin güdü ve gereksinimlerinden hareketle, herkesin kendine göre hedef ve projeler seçmesine katkıda bulunmalıdır.
- Pekiştirme, bütün öğrenciler için ulaşılabilir olmalı ve yansız bir biçimde kullanılmalıdır.
- Pekiştirme kullanmada öğretmen, öğrencilerin öğrenme güçlükleri, zihinsel gelişim düzeyleri, psikolojik yapıları gibi değişkenlere göre esnek bir anlayış izlemelidir.

Pekiştirme oran ve zaman sıklığı önemlidir ve öğrencilerin gelişimsel ihtiyaç düzeylerine göre değişkenlik göstermektedirler. Bu nedenle eğitimcilerin pekiştirme etkili kullanma becerilerine sahip olmasının gereği ortaya çıkmaktadır. Eğitimciler ancak böylelikle eğitimin en önemli ilkelerinden birisi olan öğrenciye yönelik ilkesini dikkate almış olurlar. Tercih edilen bir uyarı belirleme, kişiyi merkeze alan planlamada anahtar unsurdur (Peterson, 2014). Böylece bireysel ihtiyaçları gözetilen bir pekiştirme kullanılmış olur. Pekiştirme belirlenirken bireylerin hangi pekiştirme ihtiyacı olduğunun bilinmesine gerek vardır. Bunun yanı sıra zamanla bireylerin pekiştirme tercihlerinin değişebileceği ve bu nedenle bireylerin tercihlerini saptamanın önemli olduğunu kaydedilmiştir (Shapiro, Kazemi, Pogosjana, Rios ve Mendoza, 2016).

Pek çok kuramda pekiştirme öneminin vurgulandığı görülmektedir (Senemoğlu, 2020; Bandura, 1971; Skinner, 1948). Öğrenme kuramcılarının çoğu öğrenme olması için mutlaka pekiştirme olmasının gerektiğini vurgulamaktadırlar (Bloom, 2012). Pekiştirme insanın güdülenmesini etkileyen çok önemli değişkenlerden biridir. Eğer öğretmen öğrencinin hazırbulunuşluk düzeyine uygun öğretim yapar ve öğrencisine pekiştirme başarıyı tattırırsa öğrencide olumlu davranış gelişebilecek ve böylece öğrenci içten güdülenebilecektir. Bu araştırmada Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir eğitim fakültesindeki öğretmen adaylarına uygulanan pekiştirme kullanımının Türkiye'deki öğretmen adaylarının yetiştirilmesi sürecine kaynaklık edebileceği düşünülmektedir.

1.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı Amerika Birleşik Devletleri öğretmen yetiştirme programlarının öğrenme süreçlerinin özelliklerini bir model oluşturarak belirlemek ve derslerde kullanılan pekiştirme uygulamalarını sınıf içi gözlemlere dayanarak ortaya koymaktır.

Bu genel amaçlar doğrultusunda aşağıdaki iki soruya cevap aranmıştır.

1. Gözlemler sonucunda elde edilen öğrenme-öğretme süreci modeli hangi özelliklere sahiptir?
2. Derslerde kullanılan pekiştirme özellikleri nasıldır?

YÖNTEM

Bu çalışma, öğretim elemanları ve öğretmen adaylarının öğrenme öğretme süreci deneyimlerini daha iyi anlayabilmek, pekiştireç uygulamalarını derinlemesine ve ayrıntılı olarak incelemek amacıyla nitel araştırma yaklaşımı ile desenlenmiş (Yıldırım, 1999) ve araştırma sorusunu standardize edilmiş araçlar kullanmadan incelenmiştir (Johnson ve Christensen, 2012). Nitel yöntemler metin ve imgesel verilere dayanır ve veri analizinde özgün adımlara ve farklı desenlere sahiptir (Creswell, 2016). Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması türündedir. Durum çalışmaları derinlikli betimlemeler yapmayı, tematik temelde mantıksal çıkarımlarla örüntüler oluşturmayı ve yorumlar getirmeyi amaçlar (Paker, 2015). Durum çalışması, ilginç ve özel bir durumun kendi koşulları ve sınırları içerisinde derinlemesine incelenmesidir (Punch 2014). Güncel durumların nedenlerini ortaya koymak ve tanımlamak için kullanılan bir yöntemdir (Yin, 2014). Durum çalışmasında, bir araştırma konusunun gerçek ortamında derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi durumu vardır (Birinci, Kılıçer, Ünlüer ve Kabakçı, 2009).

Bu araştırma nitel araştırmanın etkileşimsel desenlerinden olan durum çalışması desenindedir. Durum çalışması bir ya da birden fazla durumun derinlemesine tanımlanması, incelenmesi ve yorumlanması olarak tanımlanabilir (McMillian ve Schumacher, 2006). Araştırma konusu olarak seçilecek durum sınıf, okul ve topluluk olabilir. Durum, lisans öğretim programı gibi uygulama adımlarını içeren süreç de olabilir (Creswell, 2012). Bu çalışmada durum gerçek ortamında derinlemesine incelenmiş ve ayrıntılı betimlenmiştir. Araştırmacının sürece, ortama ve olaya müdahalesi söz konusu değildir. Farklı amaçlara hizmet eden durum çalışmaları araştırmacılar için önemli veri kaynaklarıdır (Ozan Leylum, Odabaşı ve Kabakçı Yurdakul, 2017).

Durum çalışması bir durumun derinlemesine incelendiği bir yöntemdir (Shuttleworth, 2008). Durum çalışmasında veri toplama araçları olarak görüşme ve gözlem kullanılır (Zainal, 2007). Bu çalışmada veriler gözlem tekniği yoluyla toplanmıştır. Öğrenme süreçlerinin özellikleri bir model oluşturarak saptanmış ve öğretim elemanlarının derslerde kullandıkları pekiştireçlerin özellikleri belirlenmiştir.

2.1. Çalışma Grubu

Bu çalışmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2018). Uygun ve amaçlı örnek nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan bir tekniktir. Olması gereken bir fenomen hakkında bilgili veya deneyimli bireyleri tanımlamak ve seçmek için kullanılır (Patton, 2018). Bu örnekleme yöntemi araştırmaya hız ve pratiklik kazandırır. Amaçlı örnekleme yöntemi bir durumu derinlemesine incelediğinden olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında fayda sağlar (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın derinlemesine incelenmesi ve derinliği için zengin bilgi içeren durumların seçilmesi araştırmacının amacına yönelik merkezi önemdeki hususlar hakkında oldukça çok şey öğrenebilmesi amaçlı örnekleme oluşturur (Patton, 2018).

Araştırma 2017-2018 bahar yarıyılında Şubat, Mart ve Nisan aylarında Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir eğitim fakültesindeki 3 öğretim elemanı ve bu öğretim elemanlarının sınıfındaki 36 öğretmen adayı ile gerçekleştirilmiştir. Gözlem yapılan sınıfın birincisi sosyal bilgiler öğretmenliği, ikincisi psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenliği ve üçüncüsü ise sınıf öğretmenliği sınıfıdır. Gözlemler bu üç sınıfın 4. sınıflarında gerçekleştirilmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliğinin ders sorumlusu yardımcı doçenttir. Diğer iki sınıfın öğretim elemanları ise öğretim görevlileridir. Bu öğretim görevlilerinin ikisi de doktora eğitimine devam etmektedirler.

Sosyal Bilgiler öğretmenliği sınıfında toplam 12 öğretmen adayı bulunmaktadır. Bunların 11' i kız 1'i erkek öğrencidir. Bu sınıftaki bütün öğrenciler beyazdır. Sınıf oldukça geniştir. Yerler halı kaplıdır. Sandalyeler ve masalar ergonomiktir. Sandalyeler ve masalar katlanabilir ve sürüklenebilir. Altlarında tekerlekler bulunmaktadır. Sınıfın 3 duvarı da boydan boya yazı tahtasıdır. Diğer duvar ise boydan boya haritalarla kaplıdır. Bu haritalar Dünya haritası ve

Amerika haritasıdır. Bu sınıfta ayrıca bir materyal odası bulunmaktadır. Sınıfta projeksiyon, bilgisayar ve opak projektör vardır.

Öğretmen ders esnasında ara ara materyal odasına gidip ders için gerekli materyalleri getirmektedir. Öğrenciler 6 kişi, 4 kişi ve 2 kişilik gruplar şeklinde masaların etrafında oturmaktadırlar. 8 hafta boyunca öğrenciler hep aynı yerlerde oturmuşlardır. Oturma düzeni 3 masanın etrafında 3 grup şeklindedir. Bu sınıfın öğretim elemanı 40 yaşında bir doktor öğretim üyesidir ve kadındır.

Sınıf öğretmenliği sınıfında 21 öğretmen adayı bulunmaktadır. Bunların 20'si kız, 1'i erkektir. Bu sınıftaki bütün öğrenciler beyazdır. Sınıf orta büyüklüktedir. Yerler seramikle kaplıdır. Sınıfta kolçaklı sandalyeler vardır. Her öğrenci bireysel olarak oturmaktadır. Sınıfın sadece bir duvarında normal büyüklükte yazı tahtası bulunmaktadır. Sınıfta projeksiyon, bilgisayar ve opak projektör vardır. Sınıfın badanası çok iyi değildir bazı duvarlarda badanaların soyulduğu görülmektedir. Sınıf her derste u düzeninde oturmaktadır. Bu sınıfın öğretim elemanı 35 yaşında öğretim görevlisidir ve doktora eğitimine devam etmektedir. Öğretim görevlisi kadındır.

Psikolojik danışmanlık ve rehberlik öğretmenliği sınıfında 21 öğretmen adayı bulunmaktadır. Bunların 14'ü kız 5'i erkek öğrencidir. Bu sınıfta bir siyahi kız öğrenci vardır. Sınıfta ihtiyaç fazlası kolçaklı sandalyeler durmaktadır. Bunlar duvar diplerine yığılmıştır, bazıları da sınıfın ortasında ve boştur. Bunlar sınıfta düzensiz bir ortam yaratmaktadırlar. Bu sınıfın diğer özellikleri İlkokul öğretmenliği ile aynıdır. Sınıfta projeksiyon, bilgisayar ve opak projektör bulunmaktadır. Sınıfın badanası çok iyi değildir bazı duvarlarda badanaların soyulduğu görülmektedir. Sınıf her derste u düzeninde oturmaktadır. Bu sınıfın öğretim elemanı 38 yaşında öğretim görevlisidir ve doktora eğitimine devam etmektedir. Öğretim görevlisi kadındır.

2.2. Verilerin Toplanması

Nitel araştırmalarda veriler, gözlem notları ve görüşme kayıtları gibi kaynaklardan toplanabilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmanın amacı doğrultusunda tercih edilen durum çalışması araştırmalarında veri toplama; genellikle gözlem, görüşme, dokümanlar, görsel işitsel materyaller gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı kapsamlı bir süreçtir (Cresswell, 2016). Bu bağlamda söz konusu araştırmada durum çalışmasının doğasına uygun olan katılımcı gözlemlerle veriler toplanmıştır. Gözlemlerin araştırma soruları ile ilgili yeni veya farklı bilgi üretmediği nokta olan veri doygunluğu, gözlemlerin sonlandırılmasında bir ölçüt olarak kullanılmıştır (Merriam, 2018).

Katılımcı gözlem yoluyla toplanan veriler, genellikle alan notları olarak kaydedilmektedir. Alan notları araştırmacının alanda tuttuğu notlardır. Bu bağlamda, alan notlarında ortamın, katılımcıların ve bunlarla ilgili tüm olay ve eylemlerin ayrıntılı bir şekilde betimlenmesi önemlidir (Glesne, 2015). Alan notları detaylı anlatım, tasvirler, doğrudan alıntılar ve gözlemcinin yorumlarını içermelidir (Merriam, 2018). Veriler doğrudan katılımlı ve yapılandırılmamış gözlem aracılığıyla toplanmıştır. Yapılandırılmamış gözlem, gözlem öncesi bir yapılandırma olmadan gözlemciye bilgi toplama ve kayıt etmede özgürlük sağlayan bir gözlem türüdür. Bunlar not alma şeklinde olabilir. Bilgilerin sentezlenmesi, soyutlanması ve organize edilmesini gerektirir. Katılımcı gözlemlerde gözlemci, dışarıdan hiçbir etkide bulunmadan gözlem yapar (Büyüköztürk vd, 2018). Bu araştırmada gözlemler gözlemci tarafından Amerika Birleşik Devletleri'ndeki bir eğitim fakültesinde, üç farklı sınıfta 2017-2018 bahar yarıyılı boyunca yapılmıştır. Araştırmacı sınıfın arkasındaki kolçaklı sandalyelere oturmuş ve sınıfta olup bitenlere herhangi bir etkide bulunmadan her şeyi not almaya çalışmıştır. Her gözlemin sonunda araştırmacı tarafından gözlem kayıtları gözden geçirilerek, eksiklikler varsa tamamlanmıştır. Ayrıca o gün yapılan gözlemler günü gününe bilgisayarda word programına aktarılmaya çalışılmıştır. Günü gününe bilgisayara aktarmanın nedeni veri kaybını en aza indirme çabasıdır. Günü gününe aktarmada araştırmacı gözlemler sırasında

gözlemediği bir durumu hatırlayarak daha detaylı yazabilir, böylece veri kaybı önlenmiş olur. Gözlemlerde yaşananların unutulmaması için dersler bittikten hemen sonra alan notları detaylı bir şekilde temize çekilmiştir. Araştırma esnasında alınan notlarının, gözlem sürecinin bitiminden mümkün olduğunca çabuk yazıya geçirilmesi araştırma sürecinde üzerinde durulan noktalardandır (Merriam, 2018).

Gözlemler yaklaşık 2 ay boyunca Amerika'daki bir üniversitenin eğitim fakültesindeki üç farklı 4. sınıfta yapılmıştır. Gözlemler 05.02.2018 de başlayıp, 12.04.2018 sona ermiştir. Her ders 1 saat 15 dakika sürmektedir. Haftada 7,5 saat sınıf- içi gözlem yapılmıştır. Araştırmacı 3 sınıfta ayda 30 saat toplamda 60 saat gözlem yapmıştır. Gözlem yapılan sınıflar psikolojik danışmanlık ve rehberlik, sınıf öğretmenliği ve sosyal bilgiler öğretmenliği sınıflarıdır. Sosyal bilgiler öğretmenliğinde ve ilkökul öğretmenliğinde 17 ders, psikolojik danışmanlıkta ise 14 ders gözlemlenmiştir. Sosyal bilgiler öğretmenliği ve ilkökul öğretmenliğindeki gözlemler 8,5 hafta sürmüştür, psikolojik danışmanlık sınıfındaki gözlemler ise 7 haftadır. Bu sınıfta öğretim elemanı aralarda sınav yaptığı için gözlem süresi daha kısa olmuştur. 3 sınıf gözleminden toplam 115 sayfalık ham veri toplanmıştır. Gözlemler sırasında her durum kaydedilerek daha sonra içerik analizi ile veriler belirlenmeye çalışılmıştır.

2.3. Verilerin Analizi

Nitel çalışmada veri analizinde en çok tercih edilen yol, veri analizinin veri toplamayla eş zamanlı olarak yapılmasıdır (Merriam, 2018). Bu bağlamda, araştırma sürecinde tutulan alan notları sürekli olarak çözümlenmiştir. Araştırmada elde edilen veriler tümevarımsal nitel içerik analizi ile analiz edilmiştir. İçerik analizi, nitel verilerden anlam çıkarma ve bunu temalar altında birleştirerek sistematik bir biçimde sunma şeklinde tanımlanmaktadır (Patton, 2018). Temalar ve kategoriler veriyle etkileşim yoluyla verilerden elde edildiği için tümevarımcı bir yaklaşım benimsenmiştir.

Gözlemlerden elde edilen verilerin çözümlenmesinde içerik analizi ile betimsel analiz birlikte kullanılmıştır. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). İçerik Analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır (Can ve Baksi, 2014). İçerik analizi ile insanların ya da grupların inançları, tutumları, değerleri ve düşünceleri ortaya çıkarılabilir (Stemler, 2000).

Yazılı metinler hâline getirilen gözlem notlarında düzeltmeler yapılmıştır. Bu şekilde çözümlenmeye hazır hale gelen gözlem notlarının düzenlenmesi sağlanmıştır. Verilerin kodlanması sürecinde ise veriler incelenerek hazırlık niteliğinde kategoriler ya da kodlar halinde özetlenmektedir. Bu bağlamda her bir satır kodlanarak, verilere daha geniş bir çerçeveden bakmayı sağlayan serbest kodlar oluşturulur. Elde edilen kodlar daha üst düzey bir kodlamaya tabi tutulmaya çalışılmıştır. Kodlamanın ardından yorumları ve notları bir araya getirerek gruplandırmak gerekmektedir (Merriam, 2018). Yorumlama sürecinde, kodların geliştirilmesi, kodlardan temalar oluşturulması ve temaların daha büyük birimler halinde düzenlenmesi söz konusudur (Creswell, 2016). Böylece elde edilen kodlar birbirine bağlanarak ana kategoriler elde edilmiştir. Kategoriler arası bağlantılar kurularak temel kategori ve temaların oluşturulması amaçlanmış, kod ve kategori hiyerarşisi kurulmuştur.

Veri metinleri, birkaç kez okunarak, satır satır okuma tekniği ile değerlendirilerek, kodlamalar oluşturulmuştur. Kodlar oluşturulurken kullanılan kavramlar, ilgili alan yazın, araştırmanın amacı ile gözlemlerden elde edilen veriler göz önünde bulundurularak oluşturulmuştur. Kodlama işleminden sonra, elde edilen kodlar bir araya getirilerek ortak yönleri saptanmıştır. Böylece araştırma bulgularının ana hatlarını oluşturan temalar belirlenmiştir ve içerik analizi yapılmıştır. İçerik analizi yapıldıktan sonra bu metinler üzerinde betimsel analizler yapılarak verilerin okuyucuya sunumu gerçekleştirilmiştir.

2.4. Geçerlik ve Güvenirlik

Geçerlik araştırmadan elde edilen bulguların gerçekten gördükleri şeyle ilgili olup olmadıkları ile ilgili olmasıdır. Güvenirlik ise yapılan ölçümün tutarlı ya da kararlı olmasıdır (Robson, 2017). Karasar (2018) geçerlik ve güvenirligi “Geçerlik ölçülmek istenilen şeyin ölçülebilmüş olma derecesidir. Güvenirlik aynı şeyin bağımsız ölçümleri arasındaki kararlılıktır” şeklinde tanımlamıştır. Yapılan gözlemlerden elde edilen bulguların doğrudan sunulması araştırmacının güvenirlilik ve geçerliğini artırmıştır.

Ayrıca elde edilen verilerin daha iyi anlaşılabilmesi için gerekli görülen durumlarda bu veriler tablo biçiminde düzenlenmiştir. Çalışma bu yönüyle, var olan durumu olduğu gibi ortaya çıkarmayı amaçladığından, betimsel bir araştırmadır.

Gözlemlerin süresi sekiz buçuk hafta sürmüştür. Araştırmacı gözlemlerin süresini uzun tutmuştur. Bunun nedeni öğrencilerin ve öğretmenin araştırmacıyı sınıfın bir üyesiymiş gibi görmelerini sağlamaya çalışmaktır. Sınıfın doğal atmosferini yakalamak ve yapay davranışları minimuma indirebilmek için bu önlem gereklidir. Bu önlem araştırmacının geçerlik ve güvenirliliğini olumlu etkilemektedir. Öğretim elemanları sınıflarında gözlem yapılmasını kabul etmişlerdir. Böylece araştırmada gönüllük esasına önem verilmiştir.

Araştırmanın geçerlik ve güvenirliliğini sağlamak amacıyla şu çalışmalar yapılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2018):

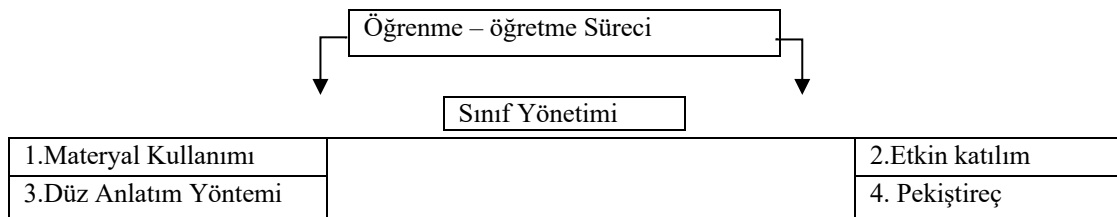
- Uzun süreli etkileşim: Araştırma 2018 Şubat ayından Nisan ayına kadar sürerek yaklaşık 2 aylık bir sürede gerçekleştirilmiştir. Araştırma bağlamında uzun bir süre olduğu söylenebilir.
- Derinlik odaklı veri toplama: Elde edilen veriler birbirleriyle ilgili literatürle desteklenerek sunulmuştur.
- Uzman incelemesi: Araştırma sürecinin her aşamasında eğitim programları ve öğretim anabilim dalında görev yapan, nitel araştırma yöntemleri konusunda uzman bir öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır.
- Katılımcı teyidi: Gözlem yapılan sınıflardaki öğretim elemanları ve öğrenciler gözlem yapılması konusunda gönüllülük göstermişlerdir. Katılımcılara araştırma verilerine her zaman ulaşabilecekleri konusuna güvence verilmiştir.
- Ayrıntılı betimleme: Araştırmada gözlem yapılan öğretim üyelerinin ve sınıfın özellikleri belirtilmiştir.
- Amaçlı örnekleme: Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden uygun durum örnekleme kullanılmıştır.

BULGULAR

Bu bölümde gözlem yapılan sınıflardaki öğrenme-öğretme sürecinin özelliklerini ortaya koymak için araştırmacının amaçları doğrultusunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

1. Gözlemler sonucunda elde edilen öğrenme-öğretme süreci modeli hangi özelliklere sahiptir?

Öğrenme-Öğretme Süreci Modeli

5.Duygusal paylaşımlar			6.Konular
7.Değerler Eğitimi			8.Zaman Yönetimi
	9.Bilimsellik	10.Model Olmak	
	11.Sınıfın fiziksel özelliği	12.Kültürel değerler	

Yaklaşık 2 aylık ve 60 saatlik gözlem sonucunda öğrenme öğretme sürecinde aktif olarak kullanılan değişkenler sınıf yönetimi başlığı altında toplanmıştır. Bu değişkenler 12 adettir. Öğretim üyeleri süreçte sınıfı yönetirken öğretim materyalleri kullanmakta, öğretmen adaylarının derse etkin katılımını sağlamakta, düz anlatım yöntemi kullanmakta, duygusal paylaşımlarda bulunmakta, pekiştireç vermekte, çeşitli konulara değinmekte, toplumsal değerleri kazandırmakta, zaman yönetimini kullanmakta, bilimselliğe değinmekte, sınıfın fiziksel özelliği süreci etkilemekte ve öğretmen adaylarına kültürel değerler kazandırılmaya çalışılmaktadırlar. Bu bulgular en çok kullanılan değişkenler en üste gelecek şekilde öğrenme-öğretme süreci modeli olarak sunulmuştur. Elde edilen bulgular doğrultusunda en çok işe koşulan özellikler materyal kullanımı ve derse etkin katılım iken en az işe koşulan özellikler kültürel değerlerin kazandırılması olarak belirlenmiştir.

2. Derslerde kullanılan pekiştireçlerin özellikleri nasıldır?

Gözlemlerden elde edilen bulgulara göre sınıflarda dört çeşit davranışa pekiştireç verildiği saptanmıştır. Bunlar sırasıyla öğrencilerin verdiği cevaplara, genel olarak sınıfa, öğrencilerin sorduğu sorulara ve öğrencilerin yaptıkları sunumlara verilen pekiştireçlerdir.

Tablo 1. Cevap Pekiştireçlerinin Sayıları ve Özellikleri

İyi	Güzel	Sözsüz iletişim	Bingo	İlginç	Mükemmel	Diğer
*iyi nokta	7 *güzel nokta	5 *Gülüm semek	1 *bingo	3 *ilginç	3 *Mükemmel	1 *kesinlikle çok tatlı
*çok iyi nokta	4 *güzel	2 *Büyük etkili, doğru anlamında	1 *kesinlikle Bingo	2 *ilginç ilginç	1 *mükemmel örnek	1 *çok önemli
*iyi	3 *çok güzel	1 kafa sallama	1 *bingo bingo	1 kesinlikle ilginç örnek	1 *mükemmel ve doğru	1 *aynen
*çok iyi nokta gerçekten	1 *güzel bir örnek	1 *Elini şıklatarak evet evet deme	1	1	1	1 *memnuniyetini belirtme
*iyi fikir	1 *güzel düşünce	1 *Bilmem Anlamında	1			1 *sana katılıyorum
*çok iyi bir düşünce	1 *güzel örnek Eliza beth	1 *Büyük etkili, doğru anlamında	1			1 *doğru
*iyi bir örnek,	1	1 *Sınıfın öğrenciyi alkışlaması	1			1 *bunu seviyorum
*aşırı önemli		1 *kafa sallama	1			1 *teşekür etme
						1
	11	6	6	5	3	10
19						
Toplam Pekiştireç Sayısı						58

Tablo 1 genel olarak incelendiğinde öğretim elemanları en çok öğretmen adaylarının verdikleri cevaplara pekiştireçlerle karşılık vermişlerdir. Toplam 58 kez cevaplar pekiştirilmiştir. Öğretim üyelerinin kullanmış olduğu pekiştireçler en çok kullanılanlardan en az

kullanılana doğru sıralandığında bunlar; iyi, güzel, sözsüz iletişim, bingo, ilginç, mükemmel ve diğer pekiştireçleridir.

Tablo 2. Genel Pekiştireçlerin Sayıları ve Özellikleri

İyi	Güzel	Sevdim	Diğer				
* iyi	3	*Güzel	5	*Sevdim bunu	2	*teşekkür etme	1
*Çok iyi	3	*çok güzel	1			*öğrencilerin söylediklerini pekiştirme	1
*İyi iş çıkardınız	2	*gerçekten güzel	1				
*iyi nokta	2					*bingo	1
*kesinlikle çok iyi	1	*güzel değil	1			*öğrencileri destekleme	1
*iyi bir fikir	1						
*iyi bulduğunu gösteren tepkiler	1					*süper	1
*oldukça iyi	1					*yapabilirsin	1
*Daha iyi bir noktaya geldik						*yeterli	1
						*kutlama	1
	15		8		2		8
Toplam Pekiştireç Sayısı							33

Tablo 2 genel olarak incelendiğinde öğretim elemanları 2. sırada öğretmen adaylarına genel pekiştireçlerle karşılık vermişlerdir. Toplam 33 kez genel pekiştireç verilmiştir. Öğretim üyelerinin kullanmış olduğu genel pekiştireçler en çok kullanılanlardan en az kullanılana doğru sıralandığında bunlar; iyi, güzel, sevdim ve diğer pekiştireçleridir.

Tablo 3. Soru Pekiştireçlerinin Sayıları ve Özellikleri

İyi	Güzel	Büyük	Sevdim ve ilginç				
*iyi soru	4	*güzel soru	5	*büyük soru	6	*soruyu sevdim	1
*iyi nokta	3					*ilginç soru	1
* iyi soru, iyi soru	1	*çok güzel bir soru	1				
*Çok iyi soru	1	*güzel bir soru	1				
*iyi bir soru	1						
*çok derin iyi							
	11		7		6		2
Toplam Pekiştireç Sayısı							26

Tablo 3 genel olarak incelendiğinde öğretim elemanları 3. sırada öğretmen adaylarının sordukları sorulara pekiştireçlerle karşılık vermişlerdir. Toplam 26 kez sorulara pekiştireç verilmiştir. Öğretim üyelerinin kullanmış olduğu soru pekiştireçleri en çok kullanılanlardan en az kullanılana doğru sıralandığında bunlar; iyi, güzel, büyük, sevdim ve ilginç pekiştireçleridir.

Tablo 4. Sunum Pekiştireçlerinin Sayıları ve Özellikleri

Alkış	İyi	Teşekkür	Diğer
*sınıfta alkışlanma	13	*iyi iş	2
		*teşekkür etme	2
		*İyi bir sunuştu	1
		*cool deyip teşekkür etme	1
		*iyi nokta	1
			1
	13	4	3
Toplam Pekiştireç Sayısı			23

Tablo 4 genel olarak incelendiğinde öğretim elemanları ve sınıf 4. sırada öğretmen adaylarının sunumlarını pekiştirmişlerdir. Toplam 23 kez sunumlara pekiştireç verilmiştir. Öğretim üyeleri ve sınıfın kullanmış olduğu sunum pekiştireçleri en çok kullanılanlardan en az kullanılanlara doğru sıralandığında bunlar; alkış, iyi, teşekkür ve diğer pekiştireçlerdir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Öğretim üyeleri sınıfı yönetirken süreçte öğretim materyalleri kullanmakta, etkin katılımını sağlamakta, düz anlatım yöntemi ile ders işlemekte, duygusal paylaşımlarda bulunmakta, pekiştireç vermekte, çeşitli konulara değinmekte, toplumsal değerleri kazandırmakta, zaman yönetimini kullanmakta, bilimselliğe değinmekte, sınıfın fiziksel özelliği süreci etkilemekte ve öğretmen adaylarına kültürel değerler kazandırılmaya çalışılmaktadırlar. Aktif öğrenme, öğrencileri ders materyalleriyle meşgul eder. Öğrenciler uygulamalara katılırken eleştirel düşünmeyi geliştirirler ve öğrenme etkinliklerine katılmaya teşvik edilirler (Lumpkin, Achen, & Dodd, 2015). Araştırma bulgularına göre öğrenme öğretme sürecinde sınıf yönetilirken en çok materyal kullanımının ve etkin katılımın sağlandığı saptanmıştır. Sınıfta öğrencilerin materyal kullanarak veya etkin katılımı sağlayarak öğrencilerin öğrenme becerilerini geliştirilir (Sibona and Pourreza, 2018; Alghamdi and Deraney, 2018; Gür and Seyhan, 2006; Gammons, & Inge, 2017). Öğrenme ortamlarında beş duyuya hitap eden materyallerin kullanılması öğrenmede kalıcılığı artırmaktadır (Elitok Kesici ve Çavuş, 2019). Bu bulgular ışığında öğretmen adaylarının ders konularını kalıcı bir şekilde öğrenmiş oldukları söylenebilir.

Sınıf içi gözlemlerden elde edilen araştırma bulgularına göre öğretim üyelerinin ve sınıftaki öğrencilerin birbirlerine verdikleri pekiştireçlerin bütün kategorilerinde (cevap, genel, soru ve sunum) çoğunlukla olumlu davranışların pekiştirildiği görülmektedir. Ayrıca olumsuz davranışlar da görmezden gelinerek pekiştirilmiştir. Öğretim elemanının olumsuz bir davranış gördüğünde öğretmen adayını zor durumda bırakmaması ve mahcup etmemesi gibi. Öğretmen adaylarının hatalarının yüzlerine vurulmaması durumunda öğretim elemanlarına karşı daha duyarlı davrandıkları ve bunun sonucunda beden dili yoluyla gösterdikleri olumlu davranışlarıyla teşekkür ettikleri görülmüştür (Özsoy, 2003).

Bu bulgular ışığında pekiştireçler genel olarak değerlendirildiğinde en çok kullanılan pekiştirecin “iyi” pekiştireci olduğu bunu “güzel” pekiştirecinin izlediği saptanmıştır. Bu pekiştireçleri sırasıyla “ilginç”, teşekkür etme, sözsüz iletişim, “bingo”, “mükemmel”, “kesinlikle” ve “sevdim” sözel pekiştireçlerinin izlediği görülmüştür. Elde edilen bulgulara dayanarak pekiştireçlerin çoğunlukla olumlu bir davranıştan sonra verildiği görülmektedir. Olumsuz davranışların görmezden gelinerek pekiştirilmesi de dikkat çeken bir bulgudur. Böylece olumsuz davranışlar görmezden gelinerek olumlu davranışın sıklığını artırmışlardır.

Pekiştireçlerin etkili olabilmesi için, pekiştirmenin davranış çıktığı anda uygulanması; öğrencinin yaşına cinsiyetine, psikolojik ve kültürel yapısına uygun olması; öğretmenin hangi durumlarda, ne tür pekiştireçler kullanacağını bilmesi gerekir (Aydın, 2017). Olumlu pekiştireç

olumlu davranışın sıklığını artırır. Övücü sözler kullanmak bu kapsamda ele alınabilir. Öğretmen öğrencilerinin iyi tanınmalıdır ki onlara uygun pekiştireci verebilsin (Moore,2001). Öğretim elemanı doğru yanıtı veren öğrenciye teşekkür eder ve onu sınıfta alkışlatır. Sonraki günlerde öğretmen adaylarında sorulan sorulara karşılık parmak kaldırma davranışı ve doğru cevap sayısı artar. Bu yaklaşım olumlu pekiştirmedir (Sönmez, 2015).

Amerika Birleşik Devletleri'nde uygulamalı davranış analistlerinin yaklaşık %89'unun bu yöntemlerden en az birini düzenli olarak kullandıkları saptanmıştır ve pekiştireç belirleme yöntemlerinin, uygulamalı davranış analizi alanının rutin bölümlerinden biri haline geldiği belirtilmektedir (Deliperi, Vladescu, Reeve, Reeve ve DeBar, 2015). Gülümsemenin pekiştireç olarak kullanıldığı araştırmalar da mevcuttur (Babayiğit ve Erkuş, 2017). Pekiştireçlerin bireyin davranışları üzerinde etkili olabilmesi için hoş giden uyaranlardan oluşması oldukça önemlidir (Eldeniz Çetin, 2017).

İngilizce öğretiminde pekiştireç kullanımına örnek olarak bir oyun kullanılmış. Bu oyunda öğretmen cümle satmaktadır. Öğrenciler doğru cümleyi satın aldıklarında öğretmen satıcı olarak öğrencilere pekiştireç olarak para vermekte, öğrenciler yanlış cümleyi satın aldıklarında öğrenciler öğretmene para ödemektedir (Flores, 2018). Böylece öğrenciler hem sürece etkin katılım göstermiş oluyorlar ve öğretmen dersini materyalle desteklemiş oluyor hem de pekiştireç kullanılarak olumlu davranışın sıklığı artırılmış oluyor. Aynı zamanda ders oyun şeklinde işlendiği için eğlenceli bir öğrenme süreci yaşanmış oluyor. Pekiştireçlerle etkililik ve verimlilikleri ile ilgili uzun süredir araştırmalar gerçekleştirilmektedir (Davies, Chand, Yu, Martin & Martin, 2013).

Öğrencilerin ihtiyacına göre farklı pekiştireçlerle pekiştirilmesi gerekir. Bazı öğrenciler maddesel pekiştireçlerden hoşlanırken bazı öğrenciler de manevi pekiştireçlere (övgü, gülümseme, teşekkür etme vb...) ihtiyaç duyarlar. Bu nedenle öğretmenin zengin bir pekiştirme dağarcığının olması gerekir (Özçelik, 2014). Böylece öğrencide istedik davranış geliştirilebilir. Öğretmenlerin pekiştireçleri etkili kullandıklarına dair araştırmalar mevcuttur (Dulay, 2017; Dönmez Güngör, 2009). Eldeki araştırma bulguları da bu araştırmaları desteklemektedir. Öğrencilerin özellikle kendilerine ilgi gösteren, değer veren ve ihtiyaçlarını önemseyen öğretmenlerine saygı ve minnet duyma ve onlarla işbirliği yapma eğilimi gösterdiği dikkat çekmektedir (Dulay, 2017). Olumlu pekiştireçler istenilen davranışların ortaya çıkmasını arttırmaktadır (Manning & Bucher, 2012). Öğrenciyi olumlu yönde güdüleyen (pekiştireçler) ve öz yönetimi destekleyen bu yöntemler etkili ve tercih edilebilirdir (Brophy, 2006).

ÖNERİLER

5.1. Araştırmacılara Yönelik Öneriler

Materyal kullanımı ve derse etkin katılımı araştıran farklı eğitim düzeyinde araştırmalar yapılabilir.

Yapılacak yeni araştırmalarda hem nitel hem nicel yöntem birlikte kullanılabilir.

Yeni araştırmalarda materyal kullanımı, etkin katılım ve pekiştireç kullanımını içeren ülkeler arası karşılaştırma çalışmaları yapılabilir.

Pekiştireçler konusunda deneysel modelde araştırmalar yapılarak pekiştireçlerin etkililiği test edilebilir.

5.2. Uygulayıcılara Yönelik Öneriler

Pekiştireç verilirken bireylerin ihtiyaçları doğrultusunda verilmelidir ancak böyle yapılırsa işlevsellik sağlanabilir.

Hep aynı pekiştireç verilmemeli pekiştireçlerde çeşitliliğe gidilmelidir. Böylece alışkanlık haline gelmesi önlenmiş olur ve olumlu kazanımların edinilmesinde daha etkili bir yol izlenmiş olur.

Öğretmen adayları öğretmenlik meslek bilgisi derslerini de öğretim üyelerinden ya ders alarak ya da onların davranışlarını model alarak öğrenmektedirler. Böylece öğretim elemanının davranış kalıpları öğretmen adayları tarafında taklit edilebilmektedir. Öğretmen adayları öğretim elemanlarının kullandığı pekiştireçleri kullanarak öğrencilerinde olumlu davranış geliştirmeye çalışabilirler.

Öğretim elemanlarının pekiştireçler ve etkileri konusunda farkındalık geliştirebilmeleri için eğitim almalarının gereği ortaya çıkmaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkaplan, S. (2019). *Pediyatrik koklear implant kullanıcılarında konuşmayı ayırt etme becerisinin video görsel pekiştireç odyometrisi ile değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Alghamdi, A. K.H. ve Deraney, P. (2018). Teaching research skills to undergraduate students using an active learning approach: A proposed model for preparatory-year students in Saudi Arabia. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 30(2), 184-194.
- Aykaç, N. (2012). "İlköğretim öğrencilerinin resimlerinde öğretmen ve öğrenme süreci algısı." *Eğitim ve Bilim*, 37(164): 298-315.
- Aydın, A. (2017). *Sınıf yönetimi* (19. bs). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Babayiğit, Ö. ve Erkuş, B. (2017). Sınıf Öğretmenlerinin Derslerde Kullandıkları Peğiştireç ve Cezaların Etkililiği. *Kastamonu Üniversitesi Eğitim Dergisi*, 25(2), 567-580.
- Bandura, A. (1971). *Psychological modeling: Conflicting theories*. Chicago: Aldine-Atherton Inc.
- Barton, E.E. ve Ledford, J.R. (2018). The effects of reinforcement on peer imitation in a small group play context. *Journal of Early Intervention*. Advanced online publication. doi: 1053815117748409.
- Bloom, B.S. (2012). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*, (Durmuş Ali Özçelik Çev.). Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Birinci, G., Kılıçer K., Ünlüer, S. ve Kabakçı, I. (2009). Eğitim teknolojisi alanında yapılan durum çalışması araştırmalarının yöntemsel değerlendirilmesi. *III. Uluslararası Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Sempozyumu*. Karadeniz Teknik Üniversitesi. Trabzon.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Brophy, J. (2006). History of research on classroom management. In C. M. Evertson, & C. S. Weinstein (Eds.), *Handbook of classroom management, research, practice and contemporary issues* (pp. 17- 43). Mahwah, NJ: Erlbaum.
- Can, E ve Baksi, O. (2014). Öğrencilerin sınıf içi tutum ve davranışlarının öğretmenlerin sınıf yönetimi başarısına etkisi. *Asya Öğretim Dergisi*, 2(1(Özel)), 86-101.
- Creswell, J.W. (2012). *Educational research: planning, conducting, and evaluating quantitative research* (4. Baskı). Boston: Pearson Education Inc.

- Creswell, J.W. (2016). *Nitel araştırma yöntemleri: Beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (S.B. Demir & M. Bütün Çev. Ed.) Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Çetin, M.E., Şen, G.S. ve Sivrikaya, T. (2017). Zihinsel yetersizliği olan öğrencilerin pekiştireç tercihlerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 6(4), 458-478.
- Davies, G., Chand, C., Yu, C.T., Martin, T.L. ve Martin, G.L. (2013). Evaluation of multiple-stimulus preference assessment with adults with developmental disabilities. *Education and Training in Autism and Developmental Disabilities*, 48(2), 269-275.
- Deliperi, P., Vladescu, J.C., Reeve, K.F., Reeve, S.A. ve DeBar, R.M. (2015). Training staff to implement a paired-stimulus preference assessment using video modeling with voiceover instruction. *Behavioral Interventions*, 30, 314-332.
- Dönmez-Güngör, A. (2009). *Beden eğitimi öğretmenlerinin beden eğitimi derslerinde kullandıkları pekiştireçlere ilişkin tutumlarının incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Muğla Üniversitesi Muğla.
- Dulay, S. (2017). *Öğretmenlerin sınıf yönetimi uygulamalarının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış doktora tezi. Eskişehir Osman Gazi Üniversitesi. Eskişehir.
- Eldeniz Çetin, M. (2017). Özel Gereksinimli bireylerin tercihlerinin değerlendirilmesi, *Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(2), 309-328. doi:10.21565/ozelegitimdergisi.293726
- Elitok Kesici, A. ve Çavuş, B. (2019). The Evaluation of Teacher Training Programs in the United States of America in terms of student-centered practices used in class. *Journal of Education and Training Studies*, 7(10), 78-89.
- Flores, H.R. (2018). Auctions to reinforce understanding, <https://americanenglish.state.gov/resources/english-teaching-forum-volume-56-number-2>. adresinden erişildi.
- Fronapfel, B., Dunlap, G., Flagtvedt, K., Strain, P. ve Lee, J. (2018). Prevent-Teach-Reinforce for young children: A program description and demonstration of implementation in an early childhood setting. *Education and Treatment of Children*, 41, 233-248.
- Gammons, R.W. ve Inge, L.T. (2017). Using the ACRL framework to develop a student-centered model for program-level assessment. *Communications in Information Literacy*, 11(1), 168-184.
- Glesne, C. (2015). *Nitel araştırmaya giriş* (Ali Ersoy, Pelin Yalçınoğlu Çev.Ed.). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gür, H. ve Seyhan, G. (2006). İlköğretim 7. sınıf matematik öğretiminde aktif öğrenmenin öğrenci başarısı üzerine etkisi. *Balıkesir Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 8(1), 17-27.
- Johnson, R.B. ve Christensen, L.B. (2012). *Educational research methods: Quantitative, qualitative, and mixed approaches* (4. bs.). Los Angeles: Sage.
- Karasar, N. (2018). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara
- Lumpkin, A., Achen, R.M. ve Dodd, R.K. (2015). Student perceptions of active learning. *College Student Journal*, 49(1), 121-133.
- Manning, M.L. ve Bucher, K.T. (2012). *Classroom management: Models, applications, and cases*. Pearson.3.Baskı.
- McMillan, J.S. ve Schumacher, J.S. (2006). *Research in education: A conceptual introduction*. Massachusetts: Allyn & Bacon.

- Merriam, S.B. (2018). *Nitel Araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Prof. Dr. Selahattin Turan Çev.Ed.). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Moore, K.D. (2001). *Öğretim Becerileri*. (Editör: Ersin Altıntaş).(Çev. Nizamettin Kaya). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.(1.Baskı).
- Özçelik, D.A. (2014). *Eğitim programları ve öğretim: Genel öğretim yöntemi* (3.baskı), Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.
- Paker, T. (2015). Durum çalışması. F. N. Seggie ve Y. Bayyurt (Ed.). *Nitel Araştırma: Yöntem, Teknik, Analiz ve Yaklaşımlar*(s.119-134). Ankara: Anı Yayıncılık
- Patton, M.Q. (2018). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (M. Bütün & S. B. Demir Çev. Ed.). (2.Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Peterson, R.N. (2014). *The effectiveness of a video-based preference assessment in identifying socially reinforcing stimuli*. (Unpublished master's thesis) Utah State Üniversitesi, Logan.
- Punch, K.F. (2014). *Introduction to social research: Quantitative and qualitative approaches*(3.Baskı). London: Sage.
- Robson, C. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemleri, gerçek dünya araştırması*.(3.baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Senemoğlu, N. (2020). *Gelişim öğrenme ve öğretim: Kuramdan uygulamaya (Development, learning and teaching: From theory to practice)* (27.baskı). Ankara: Anı Publication.
- Shapiro, M., Kazemi, E., Pogosjana, M., Rios, D. ve Mendoza, M. (2016). Preference assessment training via self-instruction: A replication and extension. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 49, 1-15. doi: 10.1002/jaba.339
- Shuttleworth, M. (2008). *Case study research design*. 6 Nisan 2020 tarihinde <https://explorable.com/case-study-research-design> adresinden edinilmiştir.
- Sibona, C. ve Pourrezajourshari, S. (2018). The impact of teaching approaches and ordering on IT project management: Active learning vs. lecturing. *Information Systems Education Journal*, 16(5), 66.
- Skinner, B.F. (1948). Superstition in the Pigeon. *Journal of Experimental Psychology*, 38, 168-172.
- Sönmez, V. (2015). *Program geliştirmede öğretmen el kitabı*. 18. baskı,Ankara: Anı Yayıncılık
- Stemler, S. (2000) "An overview of content analysis," *Practical Assessment, Research, and Evaluation*: Vol. 7 , Article 17. DOI: <https://doi.org/10.7275/z6fm-2e34>
- Şahinel, M. (2015). *Eğitimde yeni yönelimler* (Demirel Ö. Ed.). Ankara:PegemYayıncılık.
- Tavşancıl, Ezel ve Aslan, A. Esra. (2001). *İçerik analizi ve uygulama örnekleri*. İstanbul, Epsilon Yayıncılık.
- Taylor, M.E ve Stone P. (2009). *Transfer learning for reinforcement learning domains: a survey*. *JMLR*.10:1633–85.
- Toper-Korkmaz, Ö. (2017). Etkili pekiştiricilerin değerlendirilmesinde kullanılan sistematik yöntemler. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 18(1), 149-164.
- Ozan Leylum, Ş., Odabaşı, H.F. ve Kabakçı Yurdakul, I. (2017). Eğitim ortamlarında durum çalışmasının önemi. *Eğitimde Nitel Araştırmalar Dergisi - Journal of Qualitative Research in Education*, 5(3), 369-385.
- Özsoy, O. (2003). *Etkin öğrenci, etkin öğretmen, etkin eğitimi*. İstanbul: Hayat Yayınları

- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Eğitim ve Bilim*, 23(112), 9-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık. (11. baskı).
- Yin, R.K. (2014). *Case study research: Design and method* (5. bs.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Zainal, Z. (2007). Case study as a research method. *Jurnal Kemanusiaan*, 9, 1-6.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Considering the elements of the education programs, it can be said that one of the most important program elements is the learning-teaching process. Because the behaviors that students will gain take place in the process. Efficient management of the activities in the process provides gains. Considering undergraduate courses, the person responsible for the acquisition of the gains is the lecturers. In the teaching-learning process, educators use many variables to bring positive behavior to their students. One of these is reinforcers. Reinforcement is the use of stimulants that facilitate the acquisition of gains (Aydın, 2017). Reinforcers significantly determine the effectiveness of the learning process.

This study aims to determine the characteristics of the learning processes of teacher training programs in the United States by creating a model and to reveal the reinforcement practices used in lessons based on classroom observations.

Method

This study was designed with a qualitative research approach to better understand the learning and teaching process experiences of teaching staff and teacher candidates and to examine reinforcer applications in-depth and in detail (Yıldırım, 1999). Qualitative methods are based on text and imaginary data and have original steps and different patterns in data analysis (Creswell, 2016). The research is a case study, one of the qualitative research methods. Case studies aim to make in-depth descriptions, to create patterns with logical deductions on a thematic basis, and to bring interpretations. The case study is an in-depth study of an interesting and specific situation within its redundant circumstances and limits (Punch, 2014). It is a method used to reveal and define the causes of current situations (Yin, 2014). In the case study, there is a situation where a research topic is described and analyzed in-depth in its real environment (Birinci, Kılıçer, Ünlüer and Kabakçı, 2009).

An Appropriate and purposeful sampling method was used in this study (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz, Demirel, 2018). Appropriate and purposeful sampling is a technique widely used in qualitative research. The research was conducted in the spring semester of 2017-2018, in February, March, and April, with 3 lecturers in an education faculty in the United States and 36 teacher candidates in the class of these instructors. In qualitative research, data can be collected from sources such as observation notes and interview records (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Data collection in case study studies is preferred for the research; It is a comprehensive process in which data collection tools such as observation, interview, documents, audio-visual materials are generally used (Cresswell, 2016). In this context, data were collected through participant observation, which is appropriate to the nature of the case study in the study in question. Data saturation, which is the point at which the observations cannot produce new or different information about the research questions, was used as a criterion to terminate the observations (Merriam, 2018). The most preferred way of data analysis in a qualitative study is to conduct data analysis simultaneously with data collection (Merriam, 2018). In this context, the field notes kept during the research process were

constantly analyzed. The data obtained in the study were analyzed by inductive qualitative content analysis. Content analysis is defined as extracting meaning from qualitative data and presenting it systematically by combining them under themes (Patton, 2018). Since themes and categories are derived from data by interacting with data, an inductive approach has been adopted. Content analysis and descriptive analysis were used together in analyzing the data obtained from the observations. Content analysis is a scientific approach that allows for objective and systematic analysis of verbal, written, and other materials (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Content Analysis requires an in-depth analysis of the collected data and allows uncovering previously unclear themes and dimensions (Can and Baksi, 2014). The beliefs, attitudes, values, and thoughts of people or groups can be revealed with content analysis (Stemler, 2000).

Results and discussion

While managing the classroom, faculty members use teaching materials in the process, ensure their active participation, teach with direct instruction method, share emotional sharing, give reinforcements, touch on various topics, gain social values, use time management, touch on scientificity, the physical characteristics of the classroom affects the process and teach prospective teachers the cultural values. Active learning keeps students busy with their course materials. Students develop critical thinking while participating in practices and are encouraged to participate in learning activities (Lumpkin, Achen, & Dodd, 2015). According to the findings of the research, it was determined that the most material use and active participation were achieved while managing the classroom in the learning-teaching process. Students' learning skills are improved by using materials or active participation in the classroom (Sibona and Pourreza, 2018; Alghamdi and Deraney, 2018; Gür and Seyhan, 2006; Gammons, & Inge, 2017).

In light of the findings, when the reinforcers were evaluated in general, it was determined that the most used reinforcer was a good reinforcer, followed by a nice reinforcer. These reinforcers were followed by interesting, thank-you, non-verbal communication, bingo, excellent, absolutely, and liked reinforcers, respectively. Based on the findings, it is seen that reinforcers are mostly given after a positive behavior. It is also a striking finding that negative behaviors are ignored.